

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo Ilomantsin lukiossa

Liite opetussuunnitelmaan 2021

1. Johdanto

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1329/2014) velvoittaa oppilaitokset tekemään tasa-arvosuunnitelman yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa. Suunnitelman toteutumista seurataan ja se päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

Vuoden 2015 alussa on tullut voimaan yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), joka velvoittaa oppilaitokset tekemään yhdenvertaisuussuunnitelman.

Nyt tehty suunnitelma liitetään osaksi Ilomantsin lukion opetussuunnitelmaa ja se on voimassa vuosina 2021–2024.

2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteet

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on kiinnittää huomiota sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen ja ennaltaehkäistä kaikkea iän, etnisen taustan, kielen, uskonnon, vakaumuksen, vammaisuuden tai sukupuolisen suuntautumisen, sukupuolisen identiteetin tai sen ilmaisun perusteella tapahtuvaa syrjintää.

Tasa-arvolaisissa (Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta, 7§) kielletään välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella. Siinä määritellään syrjinnäksi myös seksuaalinen häirintä sukupuolen perusteella sekä käsky harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Naisilla ja miehillä tulee olla samantaiset mahdollisuudet koulutukseen, eikä ketään saa asettaa opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai muussa oppilaitoksen toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (8 §).

Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. Syrjintään voi syyllistyä, vaikka ei olisi tarkoitus toimia syrjivästi.

Yhdenvertaisuuden toteutumista voidaan arvioida lakisääteisen koulutuksen arvioinnin yhteydessä tai erillisessä menettelyssä. Arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota muun muassa oppilaiden valintaperusteisiin, käytettävään oppimateriaaliin, häirintää ja koulukiusaamista ehkäiseviin toimiin, opetustilanteiden tasapuolisuuteen, opintosuoritusten arviointiin sekä opettajien yhdenvertaisuusosaamiseen.

3. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilan kartoitus ja arviointi

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOKYSELY

Ilomantsin lukiossa toteutettiin ensimmäistä kertaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely lokakuussa 2016. Tätä ennen on järjestetty tasa-arvokysely kaksi kertaa. Kyselyt ovat olleet opiskelijoille suunnattuja. Keväällä 2020 toteutettiin edellisestä hieman muokattu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely tämän suunnitelman pohjaksi.

Wilmassa toteutettuun kyselyyn saatiin 24 vastausta. Kyselylomake on liitteenä (liite 1).

Kyselyn perusteella tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuva toiminta toteutuu Ilomantsin luki-ossa vähintään melko hyvin. Vastauksissa nousi esiin, että osa opiskelijoista kokee tullessa jäte-tyksi yksin ja muiden ulkopuolelle. Toisaalta tuli esiin myös se, että kaikkia ei osata ottaa mukaan tai tulkitaan joidenkin haluavan olla yksin. Vastausten perusteella on syytä kiinnittää huomiota siihen, että opiskelijoita rohkaistaan hakemaan jatko-opintoihin aloille, joihin perinteisesti hakeutuu enemmän eri sukupuolen edustajia.

Seuraavassa avataan kyselyn tuloksia kysymyksittäin. Suluissa vuoden 2016 kyselyn prosentit. Koska kysely muuttui hieman edellisestä kerrasta, kaikissa kohdissa ei ole vertailua aiempaan.

Opiskelijoiden samanarvoinen kohtelu oppitunneilla toteutuu erittäin hyvin 62,5 % (71,4 %) ja melko hyvin 33,3 % (28,6 %) vastaajan mielestä.

Kysymykseen ”Kuinka hyvin naisia ohjataan lukiossamme jatko-opiskelemaan aloille ja ammatteihin, jotka ovat perinteisen käsityksen mukaan mielletty miesvaltaisiksi” 70,8 % (89,2 %) vastasi *hyvin* tai *melko hyvin*, mutta 10,2 % *melko huonosti*. Samoin kysymykseen ”Kuinka hyvin miehiä ohjataan lukiossamme jatko-opiskelemaan aloille ja ammatteihin, jotka ovat perinteisen käsityksen mukaan mielletty naisvaltaisiksi” 66,6 % vastasi *hyvin* tai *melko hyvin*.

Syrjintää kertoi kokeneensa 8,3 % (2 %) vastaajista. Syrjinnän tavaksi nimettiin avovastauksissa yksin jättäminen. Yllättävän moni eli 20,8 % (14,3 %) vastaajista kertoi havainneensa syrjintää. Täsmäntävä kysymys kartoitti oletuksia syrjinnän syistä: eniten vastauksia, 8,3 %, saivat valmiista vastausvaihtoehdoista *asema oppilaitoksessa* ja *mielipiteet*. *Muut syyt* sai 16,7 % vastauksista, ja niissä mainittiin mm. erilaiset mielenkiinnon kohteet, toiselta paikkakunnalta tuleminen, yksilön persoonalliset piirteet.

Seksuaalista häirintää opettajien, muun henkilökunnan tai toisten opiskelijoiden taholta ei ilmoittanut kokeneensa koulussa kukaan.

Yksi alakohtia sisältänyt kysymys koski **kehittämisen tarvetta** tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvissä asioissa. Kaikissa alakohdissa hieman yli tai hieman alle puolet piti kehittämistä tarpeettomana. **Sukupuolten tasa-arvon kehittämistä** piti hieman tarpeellisena, tarpeellisena tai hyvin tarpeellisena 41,7 % vastaajista; tarpeettomana 58,3 %. **Seksuaaliseen identiteettiin ja sukupuoli-identiteettiin liittyvän yhdenvertaisuuden kehittämistä** piti hyvin tarpeellisena 12,5 % (4,1 %), hieman tarpeellisena tai tarpeellisena yhteensä 41,7 % (38,8 %) ja tarpeettomana 45,8 % (55,1 %) vastaajista. **Henkilökohtaista elämäkatsomusta** koskevassa vastaavassa kysymyksessä 45,8 % (57,1 %) vastaajista piti kehittämistä tarpeettomana; vähintään hieman tarpeellisena 54,2 %. Eri ikäisten yhdenvertaisuuden kehittämistä piti 54,2 % vähintään hieman tarpeellisena. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutusta piti vähintään hieman tarpeellisena tai tarpeellisena 45,2 % ja tarpeettomana 54,2 % vastaajista.

OPISKELIJAVALINTOJEN TOTEUTTAMINEN

Lukion opiskelijavalinta nuorten lukiokoulutukseen tapahtuu perusopetuksen päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvon perusteella. Vapaaksi jääviä paikkoja täydennetään jatkuvan haun kautta. Yhteisvalinnan hyväksyntä perustuu Ilomantsin kunnan sivistyslautakunnan asettamaan keskiarvorajaan, joka on jo pitkään ollut 7,0. Aikuisten lukiokoulutukseen haetaan ottamalla yhteyttä suoraan oppilaitokseen. Silloin katsotaan aiemmat opinnot ja edellytykset osallistua lukiokoulutukseen.

Sukupuolella, vakaumuksella, etnisellä taustalla tai asuinpaikalla ei ole vaikutusta opiskelijavalintaan.

OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN JA OPPIMISEROJEN VÄHENTÄMINEN

Opiskelijoiden etenemistä tuetaan luomalla mahdollisuuksia monenlaiselle oppimiselle. Tällaisia ovat lähiopetuksen lisäksi esimerkiksi verkko-opiskelu tai itsenäinen opiskelu. Jokainen opettaja tukee omalta osaltaan opiskelijoidensa oppimista, ja muita tuen muotoja Ilomantsin lukiossa ovat opiskeluhoitotyö, erityisopettajan työ ja tukiopeus. Oppimisvaikeudet tai muut oppimiseen vaikuttavat esteet pyritään löytämään mahdollisimman pian, jotta tukimuotoja (pedagogisen ja psyykkisen tuen keinot) päästään toteuttamaan opintojen alusta saakka. Ylioppilastutkintolautakunnalle laaditaan ja toimitetaan tarvittavat lausunnot.

Lukion opetus tapahtuu pääasiassa sekaryhmissä. Opiskelijoita kannustetaan löytämään omat henkilökohtaiset vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa.

Ilomantsin lukio antaa opetusta suomen kielellä, mutta tarvittaessa voidaan laatia opetussuunnitelmaa täydentävä osio esimerkiksi maahanmuuttajaopiskelijoille.

HÄIRINNÄN EHKÄISY

Sukupuolinen häirintä tai ahdistelu on sellaista toimintaa, jota sen kohde pitää loukkaavana tai vastenmielisenä. Kaikkien Ilomantsin lukiossa opiskelevien ja työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää ei suvaita. Epäasialliseen kielenkäyttöön tai käyttäytymiseen puututaan välittömästi kuhunkin tilanteeseen sopivilla keinoilla.

Mahdollisia häirintätapauksia kartoitetaan joka toinen vuosi tehtävässä THL:n kouluterveyskyselyssä. Lisäksi ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja haastattelevat opiskelijoita ja opettajat käyvät kehityskeskusteluja oman esimiehensä kanssa.

OPINTOSUORITUSTEN ARVIOINTI

Opintosuoritusten arvioinnissa otetaan huomioon koesuoritukset, muut kurssitehtävät ja tuntiaktiivisuus. Opettajat arvioivat suoritukset samoilla kriteereillä sen mukaan, miten hyvin asetetut tavoitteet on saavutettu.

Lukihäiriö tai muita oppimisen esteitä pyritään ottamaan huomioon arvioinnissa järjestämällä monenlaisia tapoja näyttää osaamistaan, esimerkiksi suullisia kokeita.

ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Kyselyn perusteella saatua tietoa käsitellään lukion sisällä opettajainkokouksissa, jossa myös opiskelijoiden edustus on mukana, sekä lukion yleisessä monialaisessa opiskelijahuoltoryhmässä. Havaittuja kehittämisen tarpeita pyritään toteuttamaan opettajakunnan, opiskelijoiden ja tarvittaessa muun henkilökunnan yhteistyössä.

Lyhyesti tasa-arvolaista (Laki naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta) (1329/2014):

Tämän lain tarkoituksena on **estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa** sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä.

Lain tarkoituksena on myös **estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä**. (1329/2014 1§)

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. (1329/2014 7§)

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. (1329/2014 7§)

Lyhyesti yhdenvertaisuuslaista (1325/2014):

Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on **edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää** sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. (1325/2014 1§)

Ketään ei saa syrjiä **iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella**. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. (1325/2014 8§)

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. (1325/2014 8§)

Häirinnästä (14§): Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOKYSELY

Tasa-arvokyselyitä tai siihen yhdistettynä yhdenvertaisuuskyselyitä on tehty Ilomantsin lukiossa vuodesta 2009. Saatuja tuloksia on käytetty lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohjana.

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää, miten hyvin opiskelijoiden mielestä ihmisten yhdenvertaisuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo ovat toteutuneet Ilomantsin lukiossa ja mitkä ovat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kehittämiskohteita. Lukion uuden, 1.8.2021 käyttöön otettavan opetussuunnitelman liitteeksi tulee uusi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jonka tekemiseen tarvitaan opiskelijoiden ja huoltajien näkemyksiä.

Opiskelija, vastaa kyselyyn 18.5. mennessä, kiitos! Vastaukset ovat anonyymit eli vastauksia ei pysty yhdistämään vastaajaan.

1. Sukupuoleni on

- nainen
- mies
- muu
- en halua vastata

erittäin hyvin

melko hyvin

melko huonosti

erittäin huonosti

Syrjintä on ihmisten välisiin eroihin perustuvaa ei-hyväksyttävää erottelua. Ihmisiä ei saa lainsäädännön ja ihmisoikeussopimusten mukaan asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta. Syrjinnällä tarkoitetaan erottelua, poissulkemista, rajoittamista tai suosimista, joka perustuu esimerkiksi sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, väriin, kieleen, uskontoon, mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään jne. Syrjintä oppilaitoksessa voi merkitä epätasa-arvoista kohtelua, puutteellista tiedonsaantia tai yhteisöstä poissulkemista.

2. Kuinka hyvin opiskelijoita kohdellaan oppitunneilla samanarvoisesti?

3. Kuinka hyvin opiskelijoita ohjataan valitsemaan juuri hänelle tarkoituksenmukaisia ja sopivia kursseja?

4. Kuinka hyvin naisia ohjataan lukiossamme jatko-opiskelemaan aloille ja ammatteihin, jotka ovat perinteisen käsityksen mukaan mielletty miesvaltaisiksi (esim. tekniset alat ja -korkeakoulut, matemaattiset alat, rakennusala)?

5. Kuinka hyvin miehiä ohjataan lukiossamme jatko-opiskelemaan aloille ja ammatteihin, jotka ovat perinteisen käsityksen mukaan mielletty naisvaltaisiksi (esim. sosiaali- ja terveysala, kauneudenhoitoala)?

6. Kuinka hyvin opiskelijoiden samanarvoinen kohtelu toteutuu lukiossamme opintosuoritusten arvioinnissa?

7. Kuinka hyvin opettajat kohtelevat opiskelijoita samanarvoisesti lukiossamme oppituntien ulkopuolella?

8. Kuinka hyvin opiskelijat kohtelevat toisiaan samanarvoisesti lukiossamme oppituntien ulkopuolella?

9. Oletko itse kokenut Ilomantsin lukiossa syrjintää?

kyllä

en

10. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, kirjoita omin sanoin millaista syrjintää olet kokenut

11. Oletko havainnut Ilomantsin lukiossa syrjintää?

kyllä

en

12. Jos olet havainnut, millaista se on ollut?

13. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, minkä oletat olevan syrjinnän syy?

Ikä

Sukupuoli

Asema oppilaitoksessa

Mielenpiirit

Seksuaalinen suuntautuminen

Terveystila/vamma

Taloudellinen tilanne

Perhetilanne

Syntyperä

Aikaisempi erimielisyys

Jokin muu syy, mikä?

14. Mikä muu syy?

Sukupuolinen häirintä ja ahdistelu on kohteelle vastentahtoista tai ei-toivottua. Se voi ilmetä ainakin seuraavin tavoin: vihjailevat eleet tai ilmeet, härskit puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumisesta tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset, seksuaalisesti värityneet kuvat tai kirjeet taikka puhelinsoitot, koskettelu, sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset.

15. Oletko kokenut seksuaalista häirintää Ilomantsin lukiossa muiden opiskelijoiden taholta?

kyllä

en

16. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin kirjoita omin sanoin millaista seksuaalista häirintää olet kokenut

17. Oletko kokenut seksuaalista häirintää Ilomantsin lukiossa opettajien tai muun henkilökunnan taholta?

kyllä

en

18. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin kirjoita omin sanoin millaista seksuaalista häirintää olet kokenut

Missä yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvissä asioissa näet kehittämisen tarvetta Ilomantsin lukiossa?

Valitse mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto	Tarpeeton	Hieman tarpeellinen	Tarpeellinen	Hyvin tarpeellinen
19. Sukupuolten välisen tasa-arvon kehittäminen	☐	☐	☐	☐

20. Seksuaaliseen identiteettiin ja sukupuoli-identiteettiin liittyvä yhdenvertaisuuden kehittäminen

21. Henkilökohtaiseen elämäkatsomukseen liittyvän yhdenvertaisuuden kehittäminen

22. Eri ikäisten yhdenvertaisuuden kehittäminen

23. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutus

24. Muuta huomioitavaa yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Kerro vapaasti

